20 ćwiczeń komunikacji alternatywnej i wspomagającej (AAC)

Rozmowa zaczyna się od dostępu

20 sytuacji • 20 tablic pomocniczych • różne sposoby odpowiedzi

Zabawa, wybór, komentarz, odmowa i pytanie mają znaczenie. Korzystaj z tablic podczas prawdziwych rozmów, odpowiadając na intencję ucznia.

Zestaw dla nauczycieli i partnerów komunikacyjnych

Imię lub kod użytkownika: _____

Partnerzy komunikacji: _____

Przykład: uczeń wskazuje „koniec”, a partner kończy zabawę. Nie musi wcześniej powiedzieć słowa ani wykonać zadania.

Tablice są punktem wyjścia do dostosowania, nie pełnym indywidualnym systemem AAC. Zachowaj dostęp do osobistego systemu ucznia.

Jak ćwiczyć: modelowanie, dostęp i odmowa

Autorski materiał edukacyjny; przykłady są fikcyjne. Nie wymaga mowy, kontaktu wzrokowego ani wcześniejszego opanowania symboli. Dobór AAC ustalaj z użytkownikiem, rodziną i zespołem.

Partner modeluje → czeka → odpowiada

Wskaż symbol podczas własnej wypowiedzi. Nie żądaj powtórzenia. Daj indywidualnie potrzebny czas; uznaj też gest, mowę i odmowę.

Zastąp rysunki znanymi symbolami, zdjęciami lub przedmiotami. Ustal dostęp: dotyk, wskazanie wzrokiem albo uzgodnione skanowanie z partnerem. Nie interpretuj przypadkowego spojrzenia jako pewnego wyboru.

Nie ograniczaj wypowiedzi do wydrukowanych opcji. Każde ćwiczenie można przerwać. Nie zabieraj jedzenia, podstawowych potrzeb ani komunikatora, aby wywołać prośbę.

W tym zestawie dolny pasek zawsze ma kolejność: **STOP • POMOC • COŚ INNEGO**. Nie przesuwaj słów w osobistym systemie tylko dla zgodności z kartą.

Zdjęcia osób stosuj za właściwą zgodą; chroń dane i nie przesyłaj ich do publicznych narzędzi AI.

Ćwiczenie AAC 1:
Dostęp do tablicy komunikacyjnej — przebieg

Cel:
znaleźć wygodny dostęp podczas rozmowy.

Materiały:
tablica obok, ulubiona książka i zabawka.

1. **Zaproponuj położenie** tablicy, nie przesłaniając osobistego AAC. Sprawdź wygodę użytkownika.

2. Przy wspólnym oglądaniu książki wskaż „jeszcze"; przy kończeniu zabawy „koniec". Pokaż „pomoc", gdy sam jej potrzebujesz.

3. Zaczekaj. Odpowiedz na wskazanie, gest lub wypowiedź, bez prośby o demonstrację umiejętności.

Trzy okazje: dalsza strona książki, kolejna tura zabawy, zakończenie spotkania.

Wariant dostępu: rozważ wzrok lub uzgodnione skanowanie. Wybierz jeden układ z tablicy; uproszczenie wizualne nie oznacza zabierania słów z pełnego systemu.

Przykład:
Lena wskazuje „koniec"; odkładasz książkę.

Obserwuj: czy tablica była dostępna i czy partner rozpoznał intencję? Odmowa udziału jest komunikatem.

Ćwiczenie AAC 1: Dostęp do tablicy komunikacyjnej — tablica

Wybierz wygodny układ

Układ A

chcę

jeszcze

koniec

pomoc

Układ B

chcę

jeszcze

koniec

pomoc

Układ C

chcę

jeszcze

koniec

pomoc

W każdym układzie te same cztery komunikaty. Wybierz jedną wersję; nie traktuj pozostałych jako kolejnych poziomów testu.

Mój symbol lub temat:

_____

STOP • POMOC • COŚ INNEGO

Wstaw znane użytkownikowi symbole lub fotografie. Sprawdź rozmiar i odstępy. Każdy inny komunikat pozostaje ważny.

Ćwiczenie AAC 2:
Modelowanie bez odpytywania — przebieg

Cel:
pokazać użycie AAC we własnej wypowiedzi.

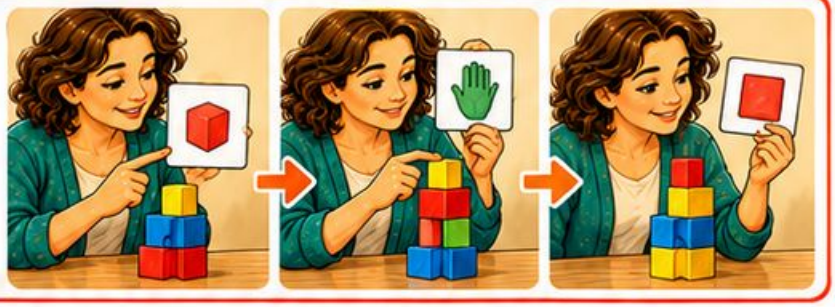
Materiały:
tablica obok i klocki.

1. Usiądź obok, pozostawiając uczniowi dostęp do jego komunikacji.

2. Budując własną wieżę, powiedz **„chcę"** i wskaż symbol. Przy dokładaniu klocka pokaż „jeszcze". Przy zakończeniu pokaż „koniec".

3. Czekaj i reaguj na dowolny komunikat. Nie pytaj „gdzie jest jeszcze?" i nie wymagaj naśladowania.

Trzy okazje:
wybór materiału, dalsze budowanie, sprzątnięcie własnej wieży.

Wariant: powiększ widoczne pola bez zmiany znaczeń. Jeśli użytkownik wskazuje wzrokiem, uzgodnij sposób potwierdzania; przy skanowaniu czytaj opcje w stałej kolejności.

Przykład:
uczeń mówi **„nie"**; przerywasz propozycję, mimo że użył mowy zamiast tablicy.

Obserwuj przede wszystkim zachowanie partnera:
czy modeluje i daje czas?

Ćwiczenie AAC 2: Modelowanie bez odpytywania — tablica

Tablica do wspólnego działania

chcę

jeszcze

koniec

pomoc

Mój symbol lub temat:

_____

STOP

POMOC

COŚ INNEGO

Używaj słów podczas własnego działania. Nie wymagaj wskazania, zanim odpowiesz na zrozumiały gest lub wypowiedź.

Podmień ilustracje na znane symbole, zachowując znaczenie i ustalony układ. Dolny pasek pozostaje dostępny.

Ćwiczenie AAC 3:
Pierwsza prośba podczas zabawy — przebieg

Cel:
wyrazić prośbę albo zaproponować inną zabawę.

Materiały:
tablica obok, piłka i klocki dostępne bez warunku komunikatu.

1. **Pokaż rzeczywiste opcje.** Na własnym przykładzie wskaż „chcę”, potem „piłka”.

2. **Zaproś do wyboru i zaczekaj.** Nie trzymaj ulubionego przedmiotu poza zasięgiem, aby wymusić odpowiedź.

3. **Zrealizuj wybór;** jeśli jest niedostępny, wyjaśnij i poszukaj rozwiązania.

Trzy okazje: rozpoczęcie zabawy, zmiana materiału, propozycja kolejnej tury.

Wariant: pokaż dwa przedmioty lub ich fotografie; pozostaw dostęp do „coś innego” i osobistego AAC. Przy wskazaniu wzrokiem potwierdź wybór uzgodnionym sposobem.

Przykład: Igor wskazuje klocki bez słowa „chcę”. Przyjmujesz prośbę, nie żądasz pełniejszej formy.

Obserwuj intencję, nie poprawność sekwencji.
STOP lub odmowa kończą propozycję.

Ćwiczenie AAC 3: Pierwsza prośba podczas zabawy — tablica

Co wybierasz?

chcę

piłka

•

klocki

Mój symbol lub temat:

_____

STOP

POMOC

COŚ INNEGO

Sprawdź, czy obie zabawy są rzeczywiście dostępne. Zastąp zdjęcia opcjami ważnymi dla użytkownika. Przyjmij także sam wybór przedmiotu, gest, mowę lub odmowę. Ta tablica wspiera jedną sytuację; nie wyznacza całego słownika.

Ćwiczenie AAC 4:
Prośba o kontynuację – przebieg

Cel:
kontynuować albo zakończyć przyjemną czynność.

Materiały:
tablica obok; wspólne puszczanie baniek.

1. **Zapewnij wygodny dostęp** i osobiste AAC.
2. **Powiedz „jeszcze”** przy własnej kolejnej turze, wskazując pole. Gdy płyn trzeba uzupełnić, wyjaśnij naturalną przerwę. Nie przerywaj co chwilę dla uzyskania komunikatu.
3. **Daj czas i odpowiedz na intencję.** STOP, odmowa lub inny komunikat są ważne.

Trzy okazje:
kolejna seria baniek; dalszy fragment piosenki; następny ruch zabawki.

Wariant:
użyj znanych symboli lub przedmiotów. Dostosuj rozmiar; przy wzroku potwierdzaj wybór uzgodnionym sposobem, przy skanowaniu zachowaj ustaloną kolejność.

Przykład:
Nela wybiera „czekaj”; partner spokojnie czeka.

Obserwuj:
czy partner odróżnia kontynuację, oczekiwanie i zakończenie.

Ćwiczenie AAC 4: Prośba o kontynuację — tablica

jeszcze

koniec

czekaj

Mój symbol lub temat:

_____

STOP

POMOC

COŚ INNEGO

Podmień ilustracje na znane symbole lub zdjęcia. Zachowaj dostęp do pełnego AAC.
Ta karta wspiera jedną sytuację; nie ogranicza wypowiedzi.

Ćwiczenie AAC 5: Odmowa jest komunikatem — przebieg

Cel: odmówić, zmienić sposób lub zaproponować alternatywę.

Materiały: tablica obok; dwa materiały plastyczne dostępne na stoliku.

1. **Zapewnij wygodny dostęp i osobiste AAC.**

2. **Przy własnym *wyborze* wskaż „nie chcę”.** Zaproponuj materiał bez wkładania go w ręce ucznia. Po odmowie wycofaj propozycję; zapytaj, czy chce coś innego.

3. **Daj czas** i odpowiedz na intencję. STOP, odmowa lub inny komunikat są ważne.

Trzy okazje: wybór materiału; propozycja udziału w grupie; zmiana aktywności.

Wariant: użyj znanych symboli lub przedmiotów. Dostosuj rozmiar; przy wzroku potwierdzaj wybór uzgodnionym sposobem, przy skanowaniu zachowaj ustaloną kolejność.

Przykład: Maja odsuwa kredkę. Partner uznaje odmowę bez wymogu użycia symbolu.

Obserwuj: czy odmowa zmienia działanie dorosłego.

Ćwiczenie AAC 5:
Odmowa jest komunikatem – tablica

nie chcę

inaczej

inna opcja

Mój symbol lub temat:

_____

STOP

POMOC

COŚ INNEGO

Podmień ilustracje na znane symbole lub zdjęcia. Zachowaj dostęp do pełnego AAC.
Ta karta wspiera jedną sytuację; nie ogranicza wypowiedzi.

Ćwiczenie AAC 6:
Prośba o pomoc przy zadaniu – przebieg

Cel:
określić potrzebny rodzaj pomocy.

Materiały:
tablica obok; pudełko klocków i prosty model.

Przebieg:

1.
Zapewnij wygodny dostęp i osobiste AAC.

2.
Gdy sam potrzebujesz wsparcia, wskaż „pomoc", a następnie „otwórz". Zaproponuj pokaz lub wspólne działanie. Nie twórz sztucznych przeszkód i nie chowaj narzędzi.

3.
Daj czas i odpowiedz na intencję, STOP, odmowa lub inny komunikat są ważne.

Trzy okazje:
naturalnie trudne otwarcie; niejasny krok modelu; wspólne odkładanie materiałów.

Wariant:
użyj znanych symboli lub przedmiotów. Dostosuj rozmiar; przy wzroku potwierdzaj wybór uzgodnionym sposobem, przy skanowaniu zachowaj ustaloną kolejność.

Przykład:
Olek wybiera „pokaż". Partner demonstruje na własnym elemencie.

Obserwuj:
czy udzielona pomoc odpowiada prośbie.

Ćwiczenie AAC 6: Prośba o pomoc przy zadaniu — tablica

pokaż

razem

otwórz

Mój symbol lub temat:

_____

STOP

POMOC

COŚ INNEGO

Podmień ilustracje na znane symbole lub zdjęcia. Zachowaj dostęp do pełnego AAC. Ta karta wspiera jedną sytuację; nie ogranicza wypowiedzi.

Ćwiczenie AAC 7: Przerwa w dowolnym momencie — przebieg

Cel:
zasygnalizować przerwę bez kończenia całej aktywności.

Materiały:
tablica obok; karta przerwy i spokojne miejsce.

1. Zapewnij **wygodny dostęp** i osobiste AAC.
2. **Pokaż na sobie użycie karty: „Potrzebuję przerwy”.** Ustal dostępne miejsce odpoczynku. Po sygnale umożliw przerwę; nie wymagaj najpierw dokończenia zadania.
3. **Daj czas i odpowiedz na intencję.** STOP, odmowa lub inny komunikat są ważne.

Trzy okazje:
praca przy stoliku;
aktywność grupowa;
przejście między salami.

Wariant: użyj znanych symboli lub przedmiotów. Dostosuj rozmiar; przy wzroku potwierdzaj wybór uzgodnionym sposobem, przy skanowaniu zachowaj ustaloną kolejność.

Przykład: Zosia pokazuje kartę. Partner przerywa propozycję i zapewnia przestrzeń.

Obserwuj: czy sygnał jest dostępny przed przeciążeniem.

Ćwiczenie AAC 7:
Przerwa w dowolnym momencie — tablica

przerwa

przerwa

Dwie karty o tym samym znaczeniu: duża i mała. Wybierz rozmiar dostępny dla użytkownika; nie oznaczają różnej długości przerwy.

Mój symbol lub temat:

_____

STOP

POMOC

COŚ INNEGO

Podmień ilustracje na znane symbole lub zdjęcia. Zachowaj dostęp do pełnego AAC. Ta karta wspiera jedną sytuację; nie ogranicza wypowiedzi.

Ćwiczenie AAC 8: Wybór czynności – przebieg

Cel: wybrać aktywność, odmówić albo zaproponować własną.

Materiały: tablica obok; cztery rzeczywiste opcje spędzenia czasu.

1. Zapewnij wygodny dostęp i osobiste AAC.

2. Pokaż dostępne materiały i nazwij możliwości. Zamodeluj własny wybór bez sugerowania „najlepszej" odpowiedzi. Zrealizuj wybór, także zmianę zdania.

3. Daj czas i odpowiedz na intencję. STOP, odmowa lub inny komunikat są ważne.

Trzy okazje: początek zajęć; czas wolny; planowanie wspólnego popołudnia.

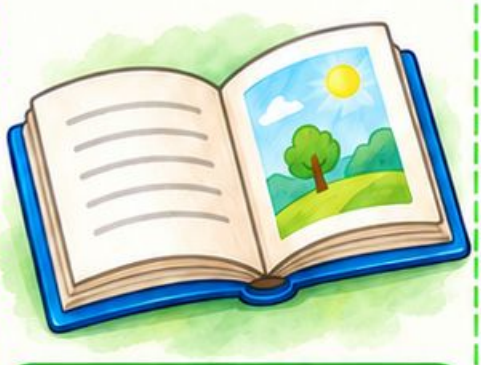
Przykład: Kuba wybiera „inna". Partner pomaga ustalić, że chodzi o odpoczynek.

Wariant: użyj znanych symboli lub przedmiotów. Dostosuj rozmiar; przy wzroku potwierdzaj wybór uzgodnionym sposobem, przy skanowaniu zachowaj ustaloną kolejność.

Obserwuj: czy opcje były prawdziwe i dostępne.

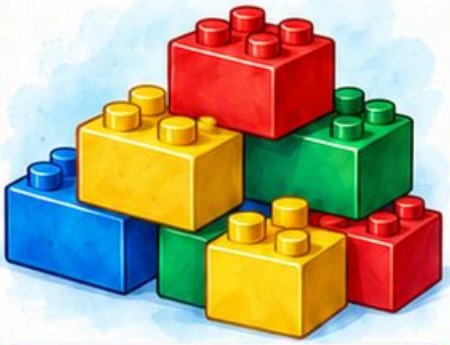
Ćwiczenie AAC 8: Wybór czynności — tablica

czytanie

rysowanie

budowanie

muzyka

inna

Mój symbol lub temat:

_____

STOP

POMOC

COŚ INNEGO

Podmień ilustracje na znane symbole lub zdjęcia.
Zachowaj dostęp do pełnego AAC. Ta karta wspiera jedną sytuację; nie ogranicza wypowiedzi.

Ćwiczenie AAC 9: Komentarz zamiast prośby – przebieg

Cel:

podzielić się opinią bez oczekiwania przedmiotu.

Materiały:

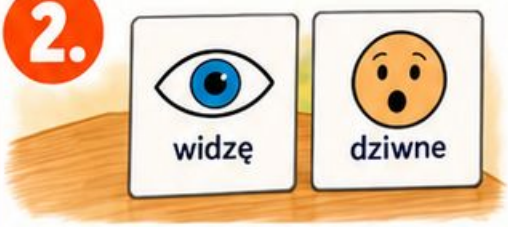
tablica obok; książka z niezwykłymi ilustracjami.

1.

Zapewnij wygodny dostęp i osobiste AAC.

2.

Przy własnej reakcji wskaż „widzę” lub „dziwne”. Zrób miejsce na komentarz ucznia. Odpowiedz treścią; „Też mnie zaciekawił ten pojazd”, bez oceniania odpowiedzi.

3.

Daj czas i odpowiedz na intencję. STOP, odmowa lub inny komunikat są ważne.

Trzy okazje:

wspólna ilustracja; widok za oknem; konstrukcja z klocków.

Wariant:

użyj znanych symboli lub przedmiotów. Dostosuj rozmiar; przy wzroku potwierdzaj wybór uzgodnionym sposobem, przy skanowaniu zachowaj ustaloną kolejność.

Przykład:

Antek wskazuje „nie podoba mi się”. Partner przyjmuje odmienną opinię.

Obserwuj:

czy dorosły rozwija temat zamiast zamieniać rozmowę w test.

Ćwiczenie AAC 9: Komentarz zamiast prośby — tablica

widzę

fajne

dziwne

nie podoba mi się

Mój symbol lub temat:

_____

STOP

POMOC

COŚ INNEGO

Podmień ilustracje na znane symbole lub zdjęcia. Zachowaj dostęp do pełnego AAC. Ta karta wspiera jedną sytuację; nie ogranicza wypowiedzi.

Ćwiczenie AAC 10: Pytanie o osobę – przebieg

Cel:
zapytać, kto uczestniczy w zdarzeniu.

Materiały:
tablica obok; plan dnia i uzgodnione zdjęcia znanych osób.

1.

Zapewnij wygodny dostęp i osobiste AAC.

2.

Gdy naprawdę nie wiesz, zapytaj „kto?", wskazując pole. Poszukaj odpowiedzi razem z uczniem. Zdjęcia pomagają wskazać osobę, ale nie wymagaj jej nazywania.

3.

Daj czas i odpowiedz na intencję. STOP, odmowa lub inny komunikat są ważne.

Trzy okazje:
plan spotkania; autor przyniesionej pracy; osoba prowadząca zabawę.

Wariant:
użyj znanych symboli lub przedmiotów. Dostosuj rozmiar; przy wzroku potwierdzaj wybór uzgodnionym sposobem, przy skanowaniu zachowaj ustaloną kolejność.

Przykład:
Lena wskazuje „kto?" przy planie. Partner wyjaśnia, kto dziś prowadzi muzykę.

Obserwuj:
czy pytanie uzyskało użyteczną odpowiedź.

Ćwiczenie AAC 10: Pytanie o osobę — tablica

kto?

Osoba 1: _____

Osoba 2: _____

Osoba 3: _____

W puste ramki wstaw uzgodnione zdjęcia lub symbole osób.
Wpisz używane przez użytkownika imiona; nie drukuj danych kontaktowych.

Mój symbol lub temat:

_____

STOP

POMOC

COŚ INNEGO

Podmień ilustracje na znane symbole lub zdjęcia. Zachowaj dostęp do pełnego AAC.
Ta karta wspiera jedną sytuację; nie ogranicza wypowiedzi.

Ćwiczenie AAC 11: Pytanie o miejsce — przebieg

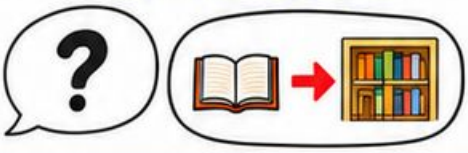
Cel: zapytać o położenie przedmiotu lub miejsce działania.

Materiały: tablica obok; plan pomieszczeń i znany przedmiot.

1. **Zapewnij** wygodny dostęp i osobiste AAC.

2. **Modeluj** autentyczne pytanie „gdzie?". Odpowiedz wskazaniem miejsca i wyjaśnieniem. Nie chowaj celowo ważnego przedmiotu, aby wymusić pytanie.

3. **Daj czas** i odpowiedz na intencję. STOP, odmowa lub inny komunikat są ważne.

Trzy okazje: szukanie własnego piórnika; sprawdzenie miejsca spotkania; planowanie odpoczynku.

Wariant: użyj znanych symboli lub przedmiotów. Dostosuj rozmiar; przy wzroku potwierdzaj wybór uzgodnionym sposobem, przy skanowaniu zachowaj ustaloną kolejność.

Przykład: Igor pyta „gdzie?". Partner pokazuje bibliotekę na planie.

Obserwuj: czy odpowiedź pozwala odnaleźć miejsce.

Ćwiczenie AAC 11: Pytanie o miejsce — tablica

gdzie?

sala

szatnia

biblioteka

toaleta

Mój symbol lub temat:

_____

STOP

POMOC

COŚ INNEGO

Podmień ilustracje na znane symbole lub zdjęcia. Zachowaj dostęp do pełnego AAC.
Ta karta wspiera jedną sytuację; nie ogranicza wypowiedzi.

Ćwiczenie AAC 12:
Łączenie dwóch symboli — przebieg

Cel:
rozwinąć wypowiedź bez warunku użycia dwóch symboli.

Materiały:
tablica obok; zdjęcia osób i trzy znane czynności.

1.

Zapewnij wygodny dostęp i osobiste AAC.

2.

Komentuj własne działanie, wskazując osobę i czynność. Przy pojedynczym symbolu ucznia odpowiedz i rozwiń jego komunikat, zamiast wymagać powtórzenia.

3.

Daj czas i odpowiedz na intencję. STOP, odmowa lub inny komunikat są ważne.

Trzy okazje:
rozmowa o zabawie; oglądanie zdjęcia; wybór wspólnego działania.

Wariant:
użyj znanych symboli lub przedmiotów. Dostosuj rozmiar; przy wzroku potwierdzaj wybór uzgodnionym sposobem, przy skanowaniu zachowaj ustaloną kolejność.

Przykład:
Partner na własnym przykładzie wskazuje „ja" i „czytam". Uczeń wybiera samo „czytam"; partner przyjmuje komunikat.

Obserwuj:
czy rozwinięcie zachowuje intencję użytkownika.

Ćwiczenie AAC 12: Łączenie dwóch symboli – tablica

ja

ty

czytam

rysuję

bawię się

Mój symbol lub temat:

_____

Pasek wypowiedzi

Osoba: _____ **Czynność:** _____

STOP

POMOC

COŚ INNEGO

Łącz pola, jeśli pomaga to wyrazić myśl. Pojedynczy symbol, gest i mowa także wystarczają.
Podmień ilustracje na znane symbole lub zdjęcia. Zachowaj dostęp do pełnego AAC.
Ta karta wspiera jedną sytuację; nie ogranicza wypowiedzi.

Ćwiczenie AAC 13:
Słowa ogólne w różnych sytuacjach — przebieg

Cel:
wskazać rzecz, miejsce lub potrzebę zmiany.

Materiały:
tablica obok; klocki, kartka i materiały do ogrodu.

Przebieg:

1. Zapewnij wygodny dostęp i osobiste AAC.

2. **Wskaż „ten”** podczas własnego wyboru, **„tu”** przy ustawianiu i **„inaczej”** przy zmianie planu. Łącz słowa z rzeczywistą sytuacją, nie samym pokazywaniem obrazka.

3. Daj czas i odpowiedz na intencję, **STOP**, odmowa lub inny komunikat są ważne.

Trzy okazje:
wybór klocka; wskazanie miejsca na kartce; ustawianie doniczki.

Wariant:
użyj znanych symboli lub przedmiotów. Dostosuj rozmiar; przy wzroku potwierdzaj wybór uzgodnionym sposobem, przy skanowaniu zachowaj ustaloną kolejność.

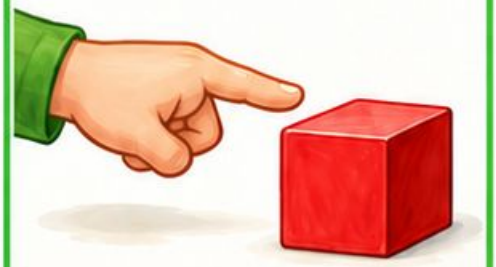

Przykład:
Maja wybiera „inaczej”. Partner proponuje zmianę ustawienia.

Obserwuj:
czy **ten sam** komunikat działa w różnych miejscach.

Ćwiczenie AAC 13: Słowa ogólne w różnych sytuacjach — tablica

Ten sam zestaw słów przy budowaniu, rysowaniu i ustawianiu doniczki.
Wskaż rzeczywisty przedmiot lub miejsce.

ten

tu

inaczej

Mój symbol lub temat:

_____

STOP

POMOC

COŚ INNEGO

Podmień ilustracje na znane symbole lub zdjęcia. Zachowaj dostęp do pełnego AAC.
Ta karta wspiera jedną sytuację; nie ogranicza wypowiedzi.

Ćwiczenie AAC 14: Przekazywanie dyskomfortu — przebieg

Cel: poinformować o dyskomforcie i uzyskać reakcję.

Materiały: tablica obok; dostępna tablica oraz spokojna rozmowa.

1. Zapewnij wygodny dostęp i osobiste AAC.

2. Pokaż słowa w neutralnej rozmowie, bez wywoływania bólu, hałasu czy ostrego światła. Na sygnał dyskomfortu reaguj od razu, nie czekając na dokładne wskazanie.

3. Daj czas i odpowiedz na intencję. STOP, odmowa lub inny komunikat są ważne.

Trzy okazje: rozmowa o wygodnym miejscu; naturalna potrzeba zmiany; sprawdzenie komfortu przed zajęciami.

Wariant: użyj znanych symboli lub przedmiotów. Dostosuj rozmiar; przy wzroku potwierdzaj wybór uzgodnionym sposobem, przy skanowaniu zachowaj ustaloną kolejność.

Przykład: Uczeń wskazuje „głośno”. Partner ogranicza hałas i proponuje spokojne miejsce.

Obserwuj: czy komunikat prowadzi do sprawdzenia potrzeb. Ból lub nagła zmiana samopoczucia wymaga sprawdzenia i właściwej pomocy, nie ćwiczenia symboli.

Ćwiczenie AAC 14: Przekazywanie dyskomfortu – tablica

boli

głośno

jasno

niewygodnie

Mój symbol lub temat: _____

STOP

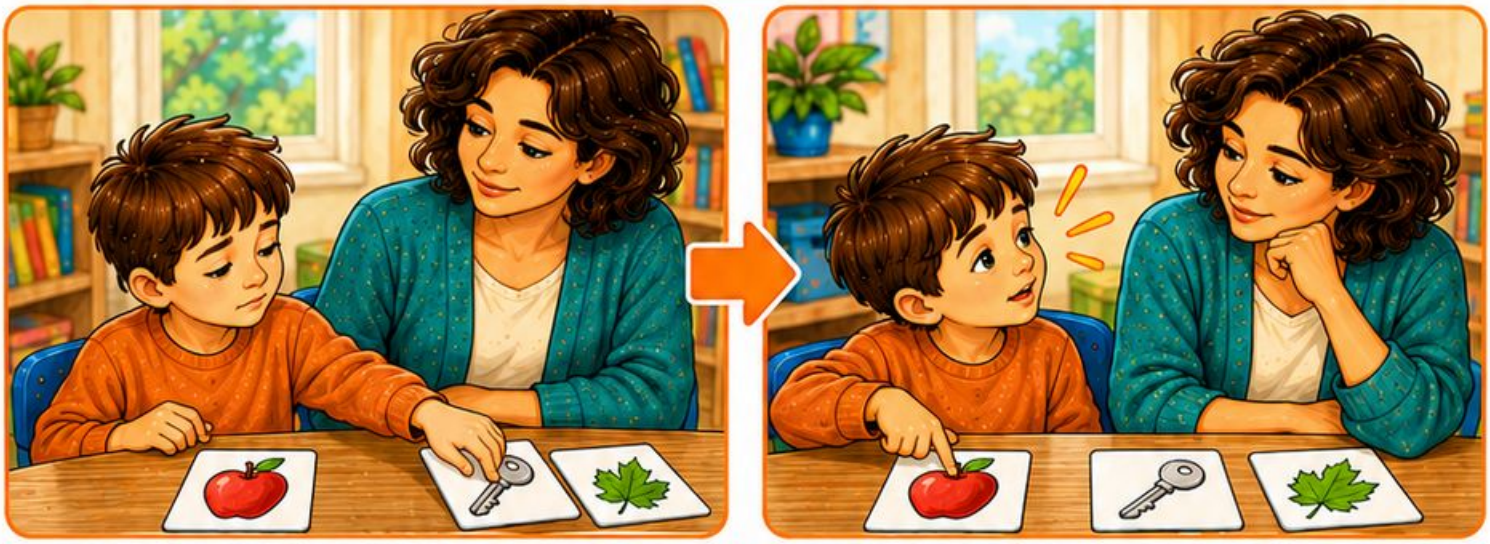
POMOC

COŚ INNEGO

Podmień ilustracje na znane symbole lub zdjęcia. Zachowaj dostęp do pełnego AAC.
Ta karta wspiera jedną sytuację; nie ogranicza wypowiedzi.

Ćwiczenie AAC 15:
Naprawa błędnego odczytania – przebieg

Cel:
sprostować niezrozumiany komunikat.

Materiały:
tablica obok; tablica obok i osobiste AAC.

1.
   Zapewnij wygodny dostęp i osobiste AAC.

2.
   Gdy nie rozumiesz, powiedz to spokojnie. Pokaż możliwości „pokażę” lub „powtórz”. Nie udawaj celowo niezrozumienia dla treningu. Sprawdź swoje rozumienie bez narzucania odpowiedzi.

3.
   Daj czas i odpowiedz na intencję, STOP, odmowa lub inny komunikat są ważne.

Trzy okazje:
naturalna pomyłka;
nieusłyszana wypowiedź;
zbyt ogólny gest.

Wariant:
użyj znanych symboli lub przedmiotów. Dostosuj rozmiar; przy wzroku potwierdzaj wybór uzgodnionym sposobem, przy skanowaniu zachowaj ustaloną kolejność.

Przykład:
Olek wskazuje „nie o to chodzi”. Partner zatrzymuje działanie i słucha ponownie.

Obserwuj:
czy użytkownik może skorygować dorosłego.

Ćwiczenie AAC 15:
Naprawa błędnego odczytania — tablica

nie o to chodzi

inaczej

pokażę

powtórz

Mój symbol lub temat:

_____

STOP

POMOC

COŚ INNEGO

Podmień ilustracje na znane symbole lub zdjęcia. Zachowaj dostęp do pełnego AAC.
Ta karta wspiera jedną sytuację; nie ogranicza wypowiedzi.

Ćwiczenie AAC 16:
Krótka rozmowa z partnerem – przebieg

Cel:
powitać, skomentować lub zakończyć rozmowę.

Materiały:
tablica obok; wspólny rysunek i tablica komentarzy.

1. Zapewnij wygodny dostęp i osobiste AAC.

2. **Przywitaj się własnym komunikatem.** Podziel się komentarzem, potem zaczekaj. Odpowiedz na treść ucznia; rozmowa nie wymaga sztywno dwóch tur ani odpowiedzi na powitanie.

3. Daj czas i odpowiedz na intencję: STOP, odmowa lub inny komunikat są ważne.

Trzy okazje:
spotkanie rano; oglądanie pracy; pożegnanie po wspólnym działaniu.

Wariant: użyj znanych symboli lub przedmiotów. Dostosuj rozmiar; przy wzroku potwierdzaj wybór uzgodnionym sposobem, przy skanowaniu zachowaj ustaloną kolejność.

Przykład: Nela wybiera „cześć", potem wskazuje rysunek. Partner odpowiada na oba sygnały.

Obserwuj: czy obie osoby mogą inicjować i kończyć kontakt.

Ćwiczenie AAC 16: Krótka rozmowa z partnerem — tablica

cześć

fajne

też tak myślę

mam inne zdanie

do widzenia

Mój symbol lub temat:

_____

STOP

POMOC

COŚ INNEGO

Mój komunikat → odpowiedź partnera

Dwie tury to przykład przepływu, nie obowiązek odpowiedzi.

Podmień ilustracje na znane symbole lub zdjęcia. Zachowaj dostęp do pełnego AAC.
Ta karta wspiera jedną sytuację; nie ogranicza wypowiedzi.

Ćwiczenie AAC 17: Informacja o minionym zdarzeniu — przebieg

Cel: opowiedzieć o zdarzeniu ważnym dla użytkownika.

Materiały: tablica obok; dwa wybrane zdjęcia lub przedmioty przypominające.

1. Zapewnij wygodny dostęp i osobiste AAC.
2. Pokaż własne krótkie wspomnienie, używając „było” i „potem”. Zaproś ucznia do wyboru tematu. Nie poprawiaj wspomnienia tylko dlatego, że różni się od relacji dorosłego.
3. Daj czas i odpowiedz na intencję. STOP, odmowa lub inny komunikat są ważne.

Trzy okazje: powrót ze spaceru; rozmowa po zajęciach; dzielenie się domowym wydarzeniem.

Wariant: użyj znanych symboli lub przedmiotów. Dostosuj rozmiar; przy wzroku potwierdzaj wybór uzgodnionym sposobem, przy skanowaniu zachowaj ustaloną kolejność.

Przykład: Kuba wybiera zdjęcie huśtawki. Partner komentuje, nie przepytuje o kolejność.

Obserwuj: czy temat należy do użytkownika.

Ćwiczenie AAC 17: Informacja o minionym zdarzeniu – tablica

było

Zdjęcie lub symbol 1: _____

potem

Zdjęcie lub symbol 2: _____

Wstaw zdjęcia lub symbole zdarzenia wybrane przez użytkownika.
Kolejność można zmienić; rozmowa nie jest sprawdzianem pamięci.

Mój symbol lub temat:

_____

STOP

POMOC

COŚ INNEGO

Podmień ilustracje na znane symbole lub zdjęcia. Zachowaj dostęp do pełnego AAC.
Ta karta wspiera jedną sytuację; nie ogranicza wypowiedzi.

Ćwiczenie AAC 18:
AAC poza stolikiem – przebieg

Cel: komunikować podczas codziennego przemieszczania się.

Materiały: tablica obok; przenośna tablica i osobisty system AAC.

1. Zapewnij wygodny dostęp i osobiste AAC.

2. Przed wyjściem sprawdź dostęp i mocowanie z użytkownikiem. W szatni modeluj „pomoc", gdy sam jej potrzebujesz. Komunikacja ma pozostać dostępna także po wyjściu z sali.

3. Daj czas i odpowiedz na intencję. STOP, odmowa lub inny komunikat są ważne.

Trzy okazje:
ubieranie; wybór kierunku wyjścia; czekanie na grupę.

Wariant: użyj znanych symboli lub przedmiotów. Dostosuj rozmiar; przy wzroku potwierdzaj wybór uzgodnionym sposobem, przy skanowaniu zachowaj ustaloną kolejność.

Przykład:
Zosia wskazuje „czekaj". Partner daje czas na przygotowanie.

Obserwuj:
czy tablica jest osiągalna w realnej pozycji ciała.

Ćwiczenie AAC 18: AAC poza stolikiem — tablica

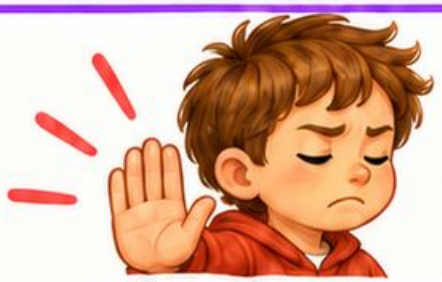
pomoc

czekaj

gotowe

nie chcę

Mój symbol lub temat: _____

STOP

POMOC

COŚ INNEGO

Podmień ilustracje na znane symbole lub zdjęcia. Zachowaj dostęp do pełnego AAC.
Ta karta wspiera jedną sytuację; nie ogranicza wypowiedzi.

Ćwiczenie AAC 19: Nowy partner komunikacyjny — przebieg

Cel: przekazać partnerowi wskazówki do rozmowy.

Materiały: tablica obok; paszport obok, uzgodniony z użytkownikiem.

1.

Zapewnij wygodny dostęp i osobiste AAC.

2.

Przedstaw sposób dostępu i rozpoznawania odpowiedzi.
Nowy partner modeluje jedno powitanie i czeka.
Użytkownik może odmówić rozmowy; paszport nie zastępuje jego głosu.

3.

Daj czas i odpowiedz na intencję.
STOP, odmowa lub inny komunikat są ważne.

Trzy okazje: spotkanie z nauczycielem zastępującym; nowa grupa; wizyta w bibliotece.

Wariant: użyj znanych symboli lub przedmiotów. Dostosuj rozmiar; przy wzroku potwierdzaj wybór uzgodnionym sposobem, przy skanowaniu zachowaj ustaloną kolejność.

Przykład: Igor pokazuje paszport bibliotekarce; ona daje uzgodniony czas i odpowiada na gest.

Obserwuj: czy nowy partner rozumie sygnały potwierdzenia i odmowy.

Ćwiczenie AAC 19: Nowy partner komunikacyjny – tablica

Jak się komunikuję:

_____

Jak wybieram:

_____

Jak potwierdzam lub odmawiam:

_____

Ile czasu potrzebuję:

_____

Co pomaga w rozmowie:

_____

Mój symbol lub temat:

_____

STOP

POMOC

COŚ INNEGO

Wypełnij z użytkownikiem. Zapisz jego sygnały i preferencje, nie diagnozy. Udostępniaj tylko potrzebne informacje.

Podmień ilustracje na znane symbole lub zdjęcia. Zachowaj dostęp do pełnego AAC. Ta karta wspiera jedną sytuację; nie ogranicza wypowiedzi.

Ćwiczenie AAC 20:
Przenoszenie komunikatu do domu i szkoły – przebieg

Cel:
używać ważnych komunikatów z różnymi partnerami.

Materiały:
tablica obok; wspólna tablica i uzgodnienia rodziny oraz szkoły.

1.

Zapewnij wygodny dostęp i osobiste AAC.

2.

Uzgodnij znaczenia i dostępność bez przestawiania osobistego systemu. Modeluj tę samą funkcję w obu miejscach. Porównuj reakcje partnerów, nie oczekuj identycznych zachowań użytkownika.

3.

Daj czas i odpowiedz na intencję. STOP, odmowa lub inny komunikat są ważne.

Trzy okazje: prośba o pomoc w klasie; kontynuacja zabawy w domu; odmowa w obu miejscach.

Wariant:
użyj znanych symboli lub przedmiotów. Dostosuj rozmiar; przy wzroku potwierdzaj wybór uzgodnionym sposobem, przy skanowaniu zachowaj ustaloną kolejność.

Przykład:
Lena wybiera „pomoc" w szkole i gest w domu. Oba komunikaty są przyjmowane.

Obserwuj: czy w każdym miejscu jest dostęp i odpowiedź.

Ćwiczenie AAC 20: Przenoszenie komunikatu do domu i szkoły — tablica

jeszcze

koniec

pomoc

coś innego

Mój symbol lub temat:

_____

STOP

POMOC

COŚ INNEGO

Podmień ilustracje na znane symbole lub zdjęcia. Zachowaj dostęp do pełnego AAC.
Ta karta wspiera jedną sytuację; nie ogranicza wypowiedzi.

Źródła — część 1

[6] ASHA / National Joint Committee for the Communication Needs of Persons With Severe Disabilities

„Augmentative and Alternative Communication (AAC)"

asha.org/NJC/AAC/

Zakres: AAC jako komunikacja wielomodalna, brak sztywnych warunków wstępnych, indywidualny dobór sposobu dostępu i symboli. Obecność mowy nie wyklucza wsparcia AAC.

[8] ASHA Practice Portal

„Augmentative and Alternative Communication"

asha.org/practice-portal/professional-issues/augmentative-and-alternative-communication/

Zakres: modelowanie przez partnera, czas odpowiedzi, różne sposoby wyboru oraz współpraca partnerów w codziennych środowiskach.

Przełożenie na zestaw

Partner pokazuje użycie komunikatu we własnej wypowiedzi, czeka i odpowiada. Nie sprawdza ucznia z rozpoznawania obrazków. Przedmioty, zdjęcia, symbole, gest i mowa mogą współistnieć.

Data dostępu: 27.10.2026.

Źródła stanowią podstawę zasad. Nie potwierdzają skuteczności każdej autorskiej aktywności ani dopasowania konkretnej tablicy do danego użytkownika.

Źródła – część 2

[2] ORE, Mazur i Solecka

„Koncepcja nakładek uwzględniających specjalne potrzeby edukacyjne”, 2020.

ore.edu.pl/wp-content/uploads/2020/04/koncepcja-nakladek-uwzgledniajacych-specjalne-potrzeby-edukacyjne.pdf

Zakres: dostosowanie udziału i materiałów do potrzeb ucznia.

[3] Łukawski, Łukawski i Rafał, IBE

„Do czego AI nie służy”

gov.pl/attachment/dd4e9da8-6126-41a9-825a-1368815fe975

Zakres: ostrożność w przetwarzaniu danych edukacyjnych przy użyciu AI.

Data dostępu: 27.10.2026.

Jak korzystać z bibliografii

Zasady AAC sprawdzaj w źródłach [6] i [8]. Indywidualny system rozwijaj z użytkownikiem i zespołem; ta publikacja nie zastępuje jego oceny dostępu, potrzeb ani słownika.

Ilustracje i układy są autorskimi propozycjami. Nie należą do jednolitego standaryzowanego systemu symboli. Przed użyciem sprawdź, czy znaczenia są dostępne dla użytkownika; wymień symbole, gdy tego potrzebuje.

Notatka o potrzebnym dostosowaniu: